

НАПРЯМ 3. УКРАЇНА 2.0: ВІД ВИКЛИКІВ ВІЙНИ ДО СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-46>

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ

Анісімов В. А.

*здобувач ступеня доктора філософії за спеціальністю 073
«Менеджмент»*

*Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Тригубка М. О.

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 075 «Маркетинг»*

*Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Трансформація управління закладами освіти в умовах воєнного стану є складним соціально-економічним та управлінським феноменом, що вимагає комплексного наукового аналізу. Воєнні дії спричиняють необхідність оперативної адаптації освітнього процесу, забезпечення безпеки всіх його учасників та формування стратегії подальшого відновлення.

Основним викликом у цьому контексті є фізична безпека здобувачів освіти та педагогічного складу. Багато закладів освіти змушені були облаштовувати спеціалізовані укриття або переходити на дистанційні форми навчання. Однак, цей формат супроводжується низкою обмежень: диференціацією доступу до якісного інтернет-з'єднання, дефіцитом технологічного обладнання, а також труднощами в реалізації практикоорієнтованих занять. Постійний стресовий стан знижує когнітивну активність здобувачів освіти, ускладнює сприйняття нової інформації та призводить до емоційного виснаження, що у довгостроковій перспективі може негативно позначитися на рівні знань та компетентностей випускників.

Матеріально-технічне забезпечення закладів освіти зазнало суттєвих втрат через руйнування інфраструктури та скорочення фінансового

забезпечення. Загальна статистика охоплює різноманітні освітні установи і школи, які зазнали значних руйнувань, що безпосередньо вплинуло на реалізацію навчальних програм та організацію навчального процесу. Внаслідок обстрілів у Одеському регіоні було пошкоджено 42 освітніх установи, серед яких немало шкіл, а загальна кількість постраждалих об'єктів становить 2 711, що свідчить про масштаб проблеми [1]. Як наслідок, в рамках проєкту DECIDE було облаштовано 25 укриттів у закладах освіти Одеської області. Ця ініціатива спрямована на створення безпечних умов для учнів і педагогічного складу та забезпечення безперервності навчального процесу, що є критично важливим для середньої освіти в умовах кризових ситуацій.

Воєнний стан спричинив значні кадрові втрати у сфері освіти. Значна частина науково-педагогічних працівників змушена була виїхати за кордон або змінити професійну діяльність. Це призвело до дефіциту кваліфікованих спеціалістів, особливо у сфері вищої освіти. Викладачі, що залишилися в країні, зіштовхуються з необхідністю швидкої адаптації до нових освітніх реалій, інтеграції цифрових технологій у навчальний процес та модифікації програмного забезпечення. Водночас виникає проблема мотивації педагогів, адже багато освітян стикаються з погіршенням соціальних гарантій та умов праці.

Недостатній рівень цифрової грамотності серед викладачів та здобувачів освіти також є суттєвою перешкодою. Це зумовлено як недостатньою підготовкою педагогічних кадрів у сфері використання цифрових технологій, так і нерівномірним доступом до сучасних освітніх інструментів. Багато викладачів, особливо старшого покоління, не мають достатнього досвіду роботи з інтерактивними платформами, що ускладнює процес дистанційного навчання та використання цифрових ресурсів.

Згідно з дослідженням, проведеним Київським міжнародним інститутом соціології, 11% українців користуються державними послугами лише офлайн через нестачу необхідних навичок або недовіру до цифрових форматів [4]. Це підтверджується показниками Індексу цифрової трансформації України (рис.1), який демонструє суттєві регіональні відмінності у рівні цифровізації. Низький рівень цифрової грамотності населення напряму впливає на цей індекс, сповільнюючи впровадження нових технологій у сферу освіти. Тому важливим завданням є розширення програм цифрової освіти, організація курсів підвищення кваліфікації, а також забезпечення навчальних закладів необхідними ресурсами для ефективного використання сучасних технологій.

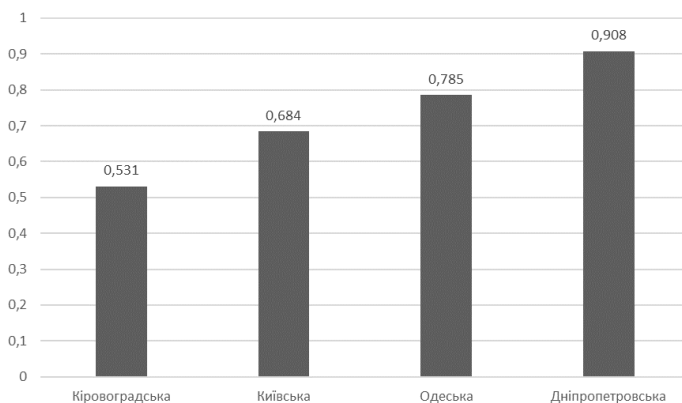

Рис. 1. Індекс цифрової трансформації України 2023

Джерело: складено автором з використанням [2]

Водночас цифрові технології відкривають нові можливості для навчання, зокрема через інтеграцію штучного інтелекту, автоматизованих систем оцінювання та персоналізованих освітніх траєкторій. Міністерство освіти і науки України активно працює над залученням донорів та бізнес-сектору для підтримки цифрової освіти, що сприятиме впровадженню інноваційних технологій у навчальний процес.

Для мінімізації негативних наслідків війни для освітньої системи необхідно впроваджувати комплексні стратегії відновлення. Вони включають формування безпечного освітнього середовища, облаштування укриттів, розробку ефективних алгоритмів евакуації та оперативного інформування учасників освітнього процесу про потенційні загрози. Також необхідно посилити психологічну підтримку здобувачів освіти та викладачів, оскільки психоемоційне напруження значною мірою впливає на якість навчання. У цьому контексті важливим є залучення психологів, соціальних працівників та використання сучасних методик підтримки психічного здоров'я.

Адаптація освітніх програм до сучасних викликів є невід'ємною складовою трансформації системи освіти. Використання гнучких навчальних траєкторій, розширення спектра онлайн-курсів, застосування індивідуальних освітніх стратегій сприятиме зменшенню освітніх втрат [3]. Для дітей, які зазнали перерв у навчанні, необхідно розробляти спеціалізовані програми підтримки, що включають додаткові заняття, літні школи, інтенсивні курси та систему наставництва. Крім того, варто

інтегрувати компетентнісний підхід, що сприятиме практичному засвоєнню знань та розвитку навичок, актуальних для ринку праці.

Таким чином, трансформація управління освітою у період воєнного стану потребує стратегічного бачення, комплексного підходу та міжнародної підтримки. Інтеграція безпекових заходів, розвиток цифрової інфраструктури, підтримка педагогічного складу та ефективне фінансування дозволять мінімізувати негативні наслідки війни для освітньої системи. Лише через консолідацію зусиль держави, міжнародних організацій та громадянського суспільства можливо забезпечити стійкість освіти та створити фундамент для її подальшого розвитку, враховуючи інноваційні технології та адаптивні стратегії управління.

Література:

1. За час повномасштабної війни на Одещині пошкоджено 42 освітні заклади. URL: <https://suspilne.media/odesa/625441-za-cas-povnomasstabnoi-vijni-na-odesini-poskodzeno-42-osvitni-zakladi-ova/?utm> (дата звернення: 13.03.2025).
2. Підсумки 2023 року за Індексом цифрової трансформації регіонів України. URL: <https://surl.li/prqbpe> (дата звернення: 13.03.2025).
3. Гуржій А. Цифрове навчальне середовище нового покоління: екосистема для суб'єктів освітнього процесу. *Сучасні досягнення в науці та освіті*: зб. пр. XVI Міжнар. наук. конф. Хмельницький ХНУ, 2021. С. 63–66.
4. Дослідження щодо результатів впровадження цифровізації державних послуг. Комітет з питань цифрової трансформації. URL: <https://surl.lu/ajlkqv> (дата звернення: 13.03.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-47>

ROLE OF THE CIRCULAR ECONOMY IN THE RECONSTRUCTION OF UKRAINE

Aponte Figueroa G. M.

*Dr. Research and Development Management. Chemical Engineer
Associate professor. Research and Development Centre
Universidad Católica Andrés Bello
Caracas-Venezuela*

Introduction. From a conceptual point of view, the circular economy is a system where materials never become waste and nature is regenerated. In a